



Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. II. Vtrùm Anima immediatè recipiat actus vitales, tam spirituales
quàm materiales.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

SECTIO II.

*Utrum Anima immediatè recipiat actus
vitales, tam spirituales quàm
materiales.*

SECTIONE præcedenti ostensum est, animam
immediatè recipere cognitionem spirituales,
quia ex illà determinatur ad volendum; ex quo
fit, animam immediatè etiam recipere volitionem:
non est enim, cur eam dicamus esse receptivam
cognitionis, non verò amoris, sicut è contrario
diximus, eam esse immediatè productivam
cognitionis, quia est immediatè productiva
amoris. Tota ergo præsens difficultas solum
est circa actus materiales, tam interiorum
quàm exteriorum sensuum.

SUBSECTIO PRIMA.

Sententia negans proponitur.

RECENTIORES nonnulli acriter conantur
ostendere, animam immediatè non posse
concurrere neque partialiter ad recipiendos tales
actus materiales. Ad quod mouentur argumento
ipsis satis communi, & à nobis sæpè refutato, scilicet,
non posse rem materialem recipi in subiecto
spirituali; ergo sensatio vel appetitio materialis
non poterit recipi in animo spirituali. Consequencia
est bona. Antecedens probatur Primò, quia res
materialis habet aliquos effectus, quos non potest
communicare rei spirituali; ergo non illi vnitur.
Probant consequentiam, quia forma debet posse
communicare omnes suos effectus subiecto cui vnitur.
Antecedens est certum, quia res materialis habet
extensionem, quæ non potest communicari animo
indivisibili. Secundò probatur rem materialem
non posse recipi in subiecto spirituali, quia forma
spiritualis non potest causari materialiter à re
materiali; ergo neque è contrario forma materialis
à subiecto spirituali. Pater consequentia, quia tanta
improportio est inter rem materialem cum subiecto
spirituali, quanta inter formam spirituales cum subiecto
materiali: item, quia omne quod recipitur, est ad
modum recipientis; ergo in subiecto spirituali
non potest recipi res materialis. Quòd si respondeas,
ideò posse rem materialem recipi in subiecto
spirituali partialiter, non verò è contrario rem
spirituales in subiecto materiali, quia forma
sequitur debiliorem partem. vnde oportet, vt
si aliquid subiectum sit materiale, forma ab illo
dependens sit materialis, quantumvis alteri subiectum
spirituale sit. Si hoc, inquam, dicas, contrà
insurgent, quia, quando duæ causæ inæquales
concurrunt simul, effectus sequitur causam magis
principalem, ideoque actus est supernaturalis ab
habitu supernaturali, etiam si potentia concurrat
cum habitu naturalis sit: ergo eo ipso, quòd
aliqua forma recipiatur in duobus subiectis,
altero spirituali, materiali altero, erit spiritualis
à spirituali, non verò à materiali materialis;
ergo nequit accidens materiale recipi in subiecto
spirituali etiam partiali, ergo neque sensatio
materialis in animà.

47 Sæpè dixi, hanc doctrinam esse falsam, & ar-

gumentum in confirmationem illius esse nullum;
vnde passim docui, rem materialem posse partialiter
recipi in spirituali subiecto. Prima confirmatio
retorquetur manifestè contra hos: nam actus
intensius habet aliquem effectum, quem non potest
præstare subiecto, nempe esse intensius, & tamen
actus intensius potest vniri cum animà; ergo non est
vera illa propositio in probatione assumpta, nempe
nullà formam posse vniri subiecto incapaci alicuius
effectus illius formæ; ergo licet anima nō possit fieri
extensa ab actu materiali extenso, poterit illum
recipere. Neque video, quid specialius habeat
extensio supra intentionem, vt nequeat forma extensa
vniri subiecto, quod non reddat extensum, intensa
verò possit vniri, etiam si non reddat intensum suum
subiectum. Certè hæc quoad punctum præsens est
tam clara instantia, vt non possit esse clarior: forma
enim arguendi est ipsissima. Secundò idem
retorqueo, forma spiritualis indivisibilis, scilicet
anima rationalis, habet effectum indivisibilitatis,
quem non potest corpori præstare, item effectum
potentis intelligere, quem etiam non communicat
corpori, & tamen illi vnitur; ergo illa ratio de
effectu, quem non potest præstare subiecto, omnino
est inefficax.

Addo Secundò, etsi subiectum esset materiale,
& capax extensionis, non tamen propterea à forma
extensa accepturum effectum formalem extensi:
albedo enim extensa recepta in charta, non facit
chartam extensam, sicut illam facit albam; quid
ergo vides intruditur hæc extensio formæ, & intensio
subiecti? Nōne equus est tam extensus antequam
videatur, quàm quando recipit sensationem extensam?
Ergo sensatio extensa non communicat illi suum
effectum formalem extensæ. Imò addo, neque ab ipsa
quantitate provenire subiecto extensionem, sed
solum impenetrabilitatem, vt & nō, cum quibus
disputo, fatentur cum meliori Philosophorum parte;
ergo cognitio materialis nullum subiectum reddet
extensum; ergo non ideò non vnietur animæ
spirituali, quia illam non reddat extensam. Ratio à
priori huius responsionis est, quia effectus formalis
non est sola forma, sed hæc subiectum & vnio;
vnde pro variatione cuiuscumque potest effectus
formalis variari, ideoque non solum non est
necesse, imò est impossibile vt forma cuiuscumque
subiecto diuerso communicet omnes & eosdem
effectus formales, sicut est impossibile, vt forma
constituat idem totum cum subiectis specie diuersis.

Tandem arguo contra eosdem euidenter ex ipsa
sensatione recepta in materià, quæ tamen non
reddit materiã sentientem; ergo non quia eadem
non reddat animam extensam, non poterit illi vniri.
Pater consequentia, quia ea sensatio tam
essentialiter est sensatio, quàm extensio; ergo si
potest vniri non communicando vnum effectum,
poterit & non communicando alium.

Nec maiorem ingerit difficultatem secunda confirmatio;
ostendi enim supra, materialitatem consistere in eo,
quòd res vel sit penetrabilis, vel commensuretur
quantitati, ad quod sufficit (iuxta dicta etiam
suprà) dependere à re materiali vt à subiecto
inhabitionis etiam inadæquate & partialiter.
Ratio est, quia si ex aliquâ parte illi provenit
ea dependentia, absolute talis res commensuratur

furatur corpori; sicut si ex aliquâ parte prouenit corruptibilitas, absolute est corruptibile, licet non proueniat ex omni capite; ergo absolute res dependens à partiali subiecto materiali, erit materialis. Spiritualitas autem è contrario, cum consistat in independentiâ per se à corpore, requirit, vt ex nullo subiecto illi ea dependens proueniat, alioquin erit absolute dependens, & materialis. Et hoc idem dicendum est, etiam si conceptus rei materialis constituitur in extensione, vt hi, cum quibus disputo, volunt: nam, vt forma sit absolute extensa, sufficit enim, si vel vnum extensum sit: ponamus enim per possibile vel impossibile, formam extensam vni simul cum subiecto inteso, & simul cum altero subiecto inextenso v. g. cum corpore & animâ rationali (vt multi dicunt de omnibus accidentibus, ea in homine recipi in toto composito) nonne absolute illa forma erit formaliter extensa, & non erit absolute inextensa? ergo præcisè eam erit materialis in tuâ sententiâ: ergo non quia recipiatur in vno subiecto spirituali, debet forma esse spiritualis si ab altero habeat extensionem, quam non repugnat habere ab vno, etiam si eam non accipiat ab altero; ergo potest res materialis recipi in subiecto spirituali, partiali licet, non è contrario.

52 Exemplum ab aduersariis pro se adductum de actibus supernaturalibus, non est ad rem; quia supernaturalitas actus consistit in eo, quod non possit fieri à potentiâ naturali cum concursu sibi debito: ad hoc autem non requiritur, vt ipsa potentia naturalis non concurrat, imò potius debet concurrere, eleuata tamen. Neque naturalitas actus prouenit ex eo, quod principium supernaturale sit perfectius naturali, & effectus accipiat perfectionem causæ magis principalis; nam anima multo perfectior est habitu supernaturali, quod vel inde constat: nam si per impossibile possit dari optio alicui, quid vellet esse, Angelus, vel anima rationalis, an verò habitus supernaturalis, certè ego de me fateor, potius eligerem esse Angelum quàm habitum supernaturalem; ergo supernaturalitas non prouenit actui à perfectiori principio formaliter, vt contendebant ad-

53 uersarij, sed ob rationem à nobis dictam. Et ex multis aliis exemplis constat, principium ibi ab eis assumptum falsum esse, scilicet, quando concurrunt duæ causæ inæquales, effectum debere sapere naturam nobilioris, etenim ab animâ spirituali producit sensatio materialis, & ab igne calor, quæ sunt accidentia, & conclusio procedens ab vnâ præmissâ de Fide, alterâ naturali, non sapit naturâ præmissæ de Fide, sed naturalis. Quod & in aliis pluribus exemplis monstrari potest. Imò, si illud principium esset verum, posset forma spiritualis recipi inæquaturè in subiecto materiali: tunc enim à subiecto inæquaturè perfectiori acciperet ea forma spiritualitatem, quod & meritò ipsi negant; ergo non est semper verum, effectum accipere perfectionem nobilioris causæ, sed sæpè sapius accipere imperfectionem ab imperfectiori. Quod & in moralibus potest ostendi: quantumvis enim vnus parens nobilissimus sit, si tamen alter sit infamis, filius absolute infamis erit. Idem est in materialitate & spiritualitate, ob rationem suprâ dictam.

Quod si roges, cur saltem in aliquibus casibus à re materiali possit efficienter partialiter produci spiritus, vt patet in speciebus intellectus productis ab intellectu, & phantasmate, non verò possit res spiritualis nec inæquaturè materialiter causari à materiâ; Respondeo, eam esse rationem, quia causa efficiens habet se extrinsecè, vnde non communicat necessariò suam imperfectionem effectui, quando altera causa superior inferiorem eleuat; causa verò materialis, quæ se habet intrinsecè respectu effectus, illi communicat suam imperfectionem materialitatis, quod & ipsi aduersarij, & omnes tenentur fateri, admittebant, posse spiritum efficienter produci à re materiali saltem partialiter, non verò posse ab eam materialiter causari.

Denique quod additur vltimò, *omne quod recipitur, debere esse ad modum recipientis*, ex quo volunt probare, spiritum non posse recipi in materiâ, non vrget. Nam si verum esset in eo rigore prædictum axioma, non posset animus rationalis spiritualis recipi in materiâ, præsertim cum axioma non dicat, *omne quod causatur materialiter, est ad modum causantis*, sed, *omne quod recipitur, &c.* materia autem licet non causet, recipiatamen formam rationalem spiritualement. Præterea anima, quæ est substantia, causat & recipit actus qui sunt accidentia, & consequenter non sunt ad modum recipientis quod est substantia; ergo intelligendum est axioma, ita vt omne quod recipitur, sit ad modum recipientis, non quia eiusdem ordinis, sed quia debet esse iuxta capacitatem illius, id est, rem magis capacem plura posse recipere, quàm minus capacem, sicut de Deo dixit Paulus vnicuique immittere tentationes, seu illas permittere, iuxta capacitatem illius; nec vdeo, in quo alio sensu prædictum axioma sustineri possit.

SYBSECTIO SECVNDA.

Vera sententia.

DICENDVM igitur est, animam immediate concurrere recipiendo actus materiales. Hæc est communis inter recentiores. Hanc probò Primò auctoritate expressâ Augustini & Ildori. Ille enim de Spiritu & animâ cap. 4. & 13. hæc habet: *Anima quæ secundum sui operis officium variis nominibus nuncupatur: dicitur namque vitalis, dum vegetat; spiritus, dum contempletur; sensus, dum sentit; animus, dum sapit.* Hæc Augustinus: quibus manifestè docet animam sentire. hi autem dicunt illam non sentire, quia in se non recipit sensationem, sed in materiâ; opponuntur ergo D. Augustino. Cumque hi locum hunc pro se afferant, ad probandum, potestas non distingui ab animâ, potuissent notari, in illo hanc eorum sententiam reici.

Fortè volent respondere, D. Augustinum non sentire, animam sentire, sed solum producere sensationem. Sed hæc euasio præcluditur facillè, tum quia D. Augustinus eodem modo & tam absolute dixit eam sentire, sicut dixit eam intelligere; cumque in horum sententiâ producere sensationem non sit sentire, mirandum esset, si vellet dicere, sentire idem esse, ac producere sensationem. Secundò clariùs id constat ex accuratâ D. Au-

D. Augustini locutione, quia enim anima non vegetatur, licet producat vegetationem, non casu dixit S. Doctor, *anima dum vegetat*, non autem dixit, *dum vegetatur*, dicitur *vitalis*, dixit autem postea, non iam, *dum producit sensationem*, sed *dum sentit*; ergo sentit eam proprie sentire. In horum autem sententia eo penitus rigore, quo dicitur *anima sentit*, id est, producit sensationem, dici potest, *vegetatur*, id est, producit vegetationem; à quo longè abest Augustinus, qui doctrinam hanc sæpe repetit. Eadem ferè verba habet Isidorus lib. 11. Etymologiarum, *anima dum aliquid sentit, sensus est*, &c. Ratione verò hanc probo Primò: Quia si anima (pono exemplum in bruto) non reciperet sensationem, non redderetur sentiens & appetens magis, quàm materia prima: vita enim in sententia horum duo dicit æquè primò, receptionem scilicet, & effectum sensationis. Vnum tantum habet anima, aliud habet materia. Ergo tam est vitalis & viua materia propriè & per se, quàm sit anima bruti. Hoc autem videtur esse contra communem omnium Philosophorum & hominum sensum: omnes enim vitam in animà propriè ponunt, nec materiam aliam vitam tribuunt quàm quatenus habet animam. Sequela probatur manifestè, quia, ut dixi, actualis vita, quæ est sensatio, æquè distribuitur inter materiam & animam.

59 Dices: Præcipuum est in vitâ efficere, quod conuenit animæ. Sed contrâ, quia tam essentialis est recepti ad rationem vitæ, si non magis, quàm effectus; est enim effectus formalis, qui præcipuè prouenit à formæ receptione. Confirmo: sensatio duo dicit, & actionem & qualitatem in sententia quam impugno; hoc autem totum est in materia, illa enim in se & qualitatem & actionem recipit; ergo ut minimum tantum habet materia de effectu illo formali & de denominatione, quantum ipsa anima, quæ solum quasi extrinsecè se habet producendo eam sensationem, in quam etiam influit & materia, & quidem per eandem actionem; tam ergo est vitalis materia, quàm anima ipsa bruti, si non amplius.

60 Secundò hanc sententiam reiicio ipsomet argumento, quo Subsecutione præcedenti hi Auctores voluerunt probare, sensationem non recipi in animâ, scilicet, quia illi non communicat effectum formalem extensæ, quem in se habet, ex quo sic arguo: Magis proprius conceptus sensationis est, esse sensationem, quàm esse extensam; sicut albedinis magis proprius est esse albedinem, quàm esse extensam; ergo si, quia sensatio non facit animam extensam, infero, non posse in illâ recipi, certè euidentiori iure ego dicam, quia sensatio non facit materiam sentientem, non posse in illâ recipi. Aut, quæso, dic mihi quæ sit excogitabilis differentia inter hæc duo vel tria, *extensio non potest esse nisi ubi reddat extensum, sensatio ubi non reddat sentientem*, &c., *albedo ubi non reddat album*. Imò si differentia assignanda est, illa erit, quòd albedo non necessariò facit subiectum extensum, necessariò tamen album; ergo sensatio non debet facere subiectum extensum, necessariò tamen debet facere sentiens. Si hoc argumentum ad hominem non est euident, non scio quod sit.

Fortè respondebis, à sensatione reddi materiam habentem sensationem, & hoc sufficere vt

in eâ possit recipi. O benè! belle! cur ergo non vides, animam etiam à sensatione extensâ reddendam habentem extensionem sensationis, licet non reddatur extensâ, sicut nec materia redditur sentiens à sensatione, sed solum habens sensationem? Quid hic clarius?

Aduerte, me hoc argumento non probare absolute, sensationem non recipi in materiâ (sentio enim contrarium) sed solum impugnare aduersarios; ergo absolute, debere sensationem in animâ recipi. Sic probatur à nonnullis, & sit tertium contra istos Auctores, & pro nobis secundum argumentum; quia, nisi anima reciperet cognitionem materialem, non posset homo cognoscere per illam; debet ergo in animâ recipi. Consequentia est bona. Antecedens posset probari, quia, ut aliquod totum propriè ac simpliciter denominetur tale, debet illa denominatio cadere supra aliquam illius partem determinatè; sed, si anima non recipit sensationem immediatè, denominatio sentientis nulli parti hominis tribueretur determinatè; ergo non posset homo intelligere. Consequentia est bona. Minor probatur: quia materia recipiens sensationem, non sentiret, item nec anima illam producens; ergo nulla pars determinatè sentiret, si non reciperetur sensatio in animâ, ergo nec totus homo.

Quòd si dicas, eam denominationem conuenire homini ratione vtriusque partis collectiue; Contrâ, quia, vt aliquid compositum denominetur, requiritur, vt secundum illam partem, secundum quam recipit formam denominantem, sit capax de nominationis. Si enim homo secundum animam rationalem præcisè reciperet albedinem, non denominaretur albus, quia anima rationalis quæ recipit albedinem, non est capax denominationis albi: atqui materia, quæ sola recipit sensationem, non ex capax sentiendi; ergo neque homo ex eo, quòd sensatio recipiatur in materiâ, diceretur sentire, quandoquidem materia non est capax sentiendi.

Ego circa hoc argumentum puto quidem, formam illius non rectè concludere. Si enim semel concedatur aduersarijs, cognitionem hæc duo dicere, & producere illam, & illam recipere, euidens est, eam denominationem cognoscentis posse prouenire homini ab vtraque parte totaliter, & à qualibet partialiter, neque esse necessarium, vt ab vnâ solâ illi totaliter proueniat. Da, animam efficere aliquam operationem, & illam recipi à materiâ solâ, siue sit vitalis hæc operatio, siue non; certè totus homo erit causa efficiens & materialis illius, non quidem ratione vllius partis præcisè, quia nulla est efficiens & materialis, sed ratione vtriusque, sicut ratione vtriusque Petrus dicitur animal rationale, compositus, &c. Ergo si hoc, quod est sentire, significat simul agere & pati sensationem, rectè poterit totus homo dici sentire, quia secundum vnâ agit, secundum aliam patitur, & ita secundum vtramque habet totum id quod dicit sentire, etiam si neutra pars seorsim dici possit sentiens aut viuens.

Ratio à priori est, quia denominatio composita, id est, includens plures partes, non debet in qualibet seorsim saluari adæquatè, sed partialiter, in vtraque autem collectiue totaliter.

K k k

Ad

Ad exemplum de albedine subiectatâ in animâ rationali, respondeo, denominationem albi esse quasi simplicem prouenientem à solâ receptione, vnde oportet vt subiectum, quod recipit albedinem, sit capax denominationis albi, vt ab illo totum compositum album dicatur: ex quo fit, hominem non posse dici album ab albedine in solo animo spiritali recepra.

66 Quod si hæc denominatio albi non solum diceret receptionem albedinis, sed etiam includeret productionem illius, & consequenter significaret simul idem quod *dealbans*, & *habens albedinem*, rectè posset contingere, vt nulla pars esset alba, quia nulla haberet simul albedinem & eam produceret, totus autem homo esset albus, quia totus homo haberet albedinem ratione vnius partis, & illam produceret ratione alterius, & consequenter ratione vtriusque esset *dealbans* & *habens albedinem*, quod significaretur per vocem *album*. Ergo cum in sententiâ aduersariorum (quæ modò illis admittitur, examinabitur autem infra) sentire non solum dicat recipere sensationem, sed etiam illam producere, cumque inter vtramque partem bruti hoc sit diuisum, quia vna recipit, altera producit, non mirum, si neutra seorsim sentiat, collectiue tamen vtraque sentiat.

67 Dixi suprà, formam argumenti non esse bonam, & hoc manifestè iam ostendi in fauorem aduersariorum; verum, quidquid sit de illâ formâ in alijs compositis, ego de me fateor, sæpè conatus sum percipere, quomodo effectus cognoscentis possit inter duò subiecta diuidi, ita vt neque hoc sciat quid illa res sit, neque illud sciat; aggregatum tamen ex vtroque sciat. Fateor meam ingenij tarditatem, ego id non possum capere: vnde puto, si est aliquis effectus, qui non possit ex aggregatione subiectorum coalescere, sed debeat esse in vno, is maximè erit effectus cognoscentis vel videntis. Explico hoc idem amplius: si forma rationalis interrogetur, Videtne obiectum, aut, Estne ibi albedo? Diceret, Nihil ego scio. Si interrogetur materia per impossibile, diceret, Nec ego scio; vtraque tamen responderet, Scio. Quomodo vtraque diceret (siue id sit per modum vnius, siue quomodocumque) Scio, & tamen nulla scit? Puto hanc rationem à quolibet, qui attentè rem perpenderit, non leuissimè momenti iudicandam, licet, vt dixi, in formâ & instantijs ex alijs materijs non viuientibus vita cognoscitiua deludi possit.

SVBSECTIO TERTIA.

Fortius eiusdem sententiæ probatio.

68 QVARTO ergo & fortius probatur communis sententiæ argumento à nobis factò suprà a numero 21. quo ostendimus, animam debere immediatè recipere cognitionem, vt possit excitari ad amandum, quia idem debet esse principium cognoscens & amans: sed etiam ex sensatione materiali determinatur anima ad appetendum; ergo etiam anima debet esse cognoscens; ergo & recipiens in se cognitionem ma-

terialem. Si enim hæc in solâ materiâ recipitur, anima verè non cognoscit (vt & ipsi aduersarii fatentur, & ratione monstratur) quia cognitio non potest reddere cognoscentem, nisi informando immediatè, vel summum mediatè: (quod vltimum nunc admittimus, impugnatum tamen est num. 35.) sed sensatio recepta in materiâ, nec immediatè informat animâ, vt per se patet, neque mediatè, nam materia, quam immediatè informat sensatio, non est forma animæ, sed subiectum; informare autem mediatè, est informare formam subiecti mediatè informati; ergo, vt anima determinetur ad appetendum materialiter, debet in se recipere sensationem, quâ determinatur, neque hæc in solâ materiâ poterit subiectari.

Respondent aduersarii, animam solam non appetere, sed totum compositum, hoc autem iam cognoscere ratione vtriusque partis, iuxta dicta numero præcedenti; ergo principium quod appetit, iam cognoscit, ergo non requiritur, vt sensatio in ipsâ animâ recipiatur. Patet consequentia, quia solum requiritur, vt principium quod appetit, sit cognoscens, non verò vt principia non appetentia cognoscant; ergo sufficit, totum hominem cognoscere, licet non cognoscat anima, quia solus totus homo appetit, non anima.

Sed contrà, quia in tantum principium appetens seu amans debet esse cognoscens, in quantum tale principium se determinat ad efficiendum amorem vel appetitum, non verò in quantum recipit amorem vel appetitum. Ratio est, quia in agente requiritur determinatio, non in patiente: ad recipiendum enim non requiritur, nisi vt ab agente producatur forma, agens autem, quod illam producit, debet determinari ad productionem; ergo cum anima, licet non recipiat appetitionem (do hoc iam illis) verè tamen illum efficit, & determinat reliqua compræcipia, debet esse cognoscens, non minus quam si etiam reciperet appetitionem; ergo debet cognitio materialis in illâ subiectari. Confirmatur Primò: idèò aduersarijs requiritur, & merito, animam immediatè recipere intellectionem, quia ipsa producit amorem; sed etiam anima producit appetitionem, ergo etiam debet determinari per cognitionem materialem; ergo & illam recipere, quia cognitio non potest determinare, nisi in genere causæ formalis per vniõnem immediatam sui cum subiecto quod determinat, quod & hi fatentur; ergo anima immediatè recipit sensationem.

Dices, animam non egerè cognitione, eò quod efficit amorem, sed quia efficit & recipit; appetitionem autem, licet efficiat, non tamen recipit, ideoque non egerè immediatè receptione sensationis. Sed contrà, anima egerè immediatè vniõne cum intellectione, quia libera est; sed quatenus libera, non recipit formaliter, sed agit, libertas enim non est in patiando, quando scilicet causa patiens non se determinat vt hic contingit, sed in agendo, vt aduersarii fatentur, & ratio ipsa id videtur suadere. vnde, licet anima solum efficeret amorem, & hic reciperetur in voluntate, tam libera esset anima ac si illum reciperet; ergo idèò anima præcisè egerè cognitione, quia se determinat ad efficiendum amorem: sed etiam se determinat ad efficiendum appetitionem, ergo egerè.

eget immediatâ vnione cum sensatione determinante ad appetitionem.

- 72 Dices vterius, animam egere receptione intellectus ad actus voluntatis, non quia eos recipiat, vt videtur conuinci prædicto argumento, sed quia eos facit liberè: licet autem anima efficiat appetitionem, non tamen liberè, ideoque non egere receptione sensationis. Sed contrâ Primò, quia non minùs eget anima cognitione ad actus necessarios, quàm ad liberos, imò magis in necessarijs trahitur ab obiecto, quàm in liberis. Fortè putaret quis, magis indigere cognitione pro necessarijs quàm pro liberis. Et certè diuersitas horum actuum non consistit in diuersitate modi requirendi cognitionem, sed quia ipsæ cognitiones requisitæ immediatè ad hos actus diuersæ sunt (libera enim proponit obiectum cum indifferentiâ, quatenus in eo rationem boni aut mali representat, aut licet non representet rationem mali, ita tamen remissè & obscurè representat bonitatem, vt non cogat ad illius amorem; cognitio verò necessaria proponit determinatè ad odium vel amorem); ergo sicut cognitio libera, vt proponat bonitatem vel malitiam obiecti, debet immediatè recipi in potentia producente amorem, ita etiam cognitio necessaria, vt summam bonitatem aut malitiam manifestet potentia amanti vel odio habenti, debet immediatè cum illâ vniri; ergo anima eget immediatâ receptione intellectus, non præcisè quia efficit liberè amorem, sed quia illum efficit etiam necessariò. Atqui anima, licet necessariò, efficit tamen immediatè appetitionem se determinando, ergo etiam egebit immediatâ vnione cum sensatione proponente obiectum appetitionis. Contrâ Secundò, quia si anima præcisè quia agit liberè, egeret cognitione illi manifestante obiectum ad actus necessarios, appetitus non egeret cognitione neque in se, neque in materia. Non quidem in se, vt tu dicis: non in materia, quia vt materia recipiat appetitionem, non magis anima producat appetitionem, aut materia eam recipiens indiget cognitione, quàm non indigent, vt materia recipiat actionem substantialem nutritionis ab ipsa animâ productam, aut alias passiones etiam ab animâ causatas; ergo si in materia debet recipi sensatio, à fortiori debet esse in animâ se determinante ad appetitionem. Confirmatur Secundò, quia si ideo dicis animam non egere cognitione materiali immediatè receptâ in ipsâ, quia licet efficiat appetitionem, non tamen eam recipit, faciliè possent Thomistæ respondere argumentis, quibus contra eos conaris ostendere, animam immediatè recipere intellectum, & efficerè volitionem. Dicent enim, licet anima efficiat actus voluntatis, non tamen eos recipere, aut è contrario, licet eos efficiat voluntas, recipi in solâ animâ, ideoque non esse necessarium vt voluntas distincta efficiens amorem habeat cognitionem, quia illa non amat, sed tantum producit amorem; neque etiam esse necessarium vt anima recipiens amorem intelligat: totum autem aggregatum amans, anima scilicet & voluntas, iam habent cognitionem; ergo eadem necessitas, quæ datur ad ponendam immediatam receptionem intellectus in animâ, vt se determinet ad volitionem, datur etiam in ordine ad reci-

piendos actus materiales sensationis, vt illis possit excitari ad appetendum, neque vllam video quoad hoc disparitatem.

Possit vterius quis respondere, non requiri cognitionem nisi in principio quod producente amorem vel appetitum, animam autem solam non esse principium quod appetitionis, sed totum compositum, quia etiam ex parte materiæ dantur dispositiones requisitæ ad efficiendam appetitionem, ex quo fit, animam non requirere immediatam receptionem sensationis. Sed contrâ, quia principium quod operationis potest esse duplex, aliud denominationis, aliud quod verè & realiter immediatè producit actionem. Principium denominationis potest esse totum compositum, quod, licet totum non efficiat, dicitur tamen efficere, quia vna pars illius efficit; sicut homo dicitur iustus à gratiâ in solâ animâ residente; homo quidem est subiectum solius denominationis, anima autem est subiectum denominationis, & vt sic dicam realitatis, quia in ipsâ recipitur immediatè gratia, & ipsa est quæ propriè Deo est grata, & amatur ab ipso. Similiter homo est subiectum denominationis motus localis, anima verò, quæ efficit illum motum, est principium realitatis, id est principium quod non ab altero denominatur agens, sed verè ipsum agit. Hoc ergo posito, etiamsi totus homo sit principium quod appetitionis denominatiuè, quia vna pars illius producit appetitionem, & quia dispositiones requisitæ ad productionem se tenent etiam ex parte materiæ, hoc tamen est certum, principium quod realiter facit appetitionem, & quod dicitur agere non ab alio sed à se, à quo reliqua dicuntur agere, solam esse animam; ergo illa sola eget cognitione. Patet consequentia, quia si in producente denominatiuè vt quod requiritur cognitio, præcipuo iure requiratur in principio quod verè & reali, ac determinante reliqua, illaque denominante operantia.

Quod confirmatur: licet principium quod ad æquatum appetitionis nostræ resultans ex causâ primâ & voluntate nostrâ tamquam causâ secundâ, licet, inquam, hoc aggregatum sit verè cognoscens (nam Deus verè cognoscit, quia tamen principium quod partiale determinans alterum comprincipium, id est, Deum, non est cognoscens, non potest per solam cognitionem Dei determinari illud complexum ad amandum) ergo multò minùs poterit determinari ad appetendum ex eo præcisè quod principium quod denominationis cognoscat, si nec principium reale quod determinat, cognoscit, imò si nullo principium verè influens in actum, percipiat obiectum: & ad hoc parum interest, quod sola anima non dicatur appetere, imò nec verè appetat, sed totus homo; quia, vt dixi, cognitio requiritur ex parte illius quod determinat & efficit appetitionem, non ex parte recipientis. Sic cum quis ducit cæcum, vel quemlibet alium, non requiritur cognitio viæ in cæco recipiente motum, sed in eo qui producit motum, siue hic moueatur siue non: quod mihi tam euidentem apparet, vt non relinquat vllum dubitationi locum.

Ex dictis à paritate rationis inferatur, animam

Kkk 2

con-

concurrere immediatè etiam recipiendo actus appetitionis & sensationis externæ, sicut suprà etiam à simili diximus debere animam immediatè efficere eos actus, quia si efficit aliquos, dicendum est efficere omnes, & si semel recipit aliquos, dicendum est recipere omnes.

- 79 Sed obijcies: Sola materia est subiectum sufficiens talium actuum materialium, ergo in eâ solâ recipiuntur. Consequentia est bona. Antecedens probatur: quia materia est subiectum adæquatum formæ equinæ; ergo à fortiori & sensationis equinæ. Nego Antecedens. Ad probationem illius respondeo, rectè posse fieri, imò & de facto sæpè contingere, ut causa, quæ sola potest producere effectum perfectiorem, non possit alium imperfectiorem: anima enim sola producit amorem, & tamen non potest sola producere species spirituales, quæ minùs perfectæ sunt quàm amor. Item sola producit intellectum, si hic distinguatur, & tamen sola non producit intellectionem imperfectiorem intellectu. Huiusmodi possunt adduci exempla propè infinita, probantia, non rectè inferri materiam esse subiectum adæquatum sensationis equinæ, eò quòd sit subiectum adæquatum formæ equinæ perfectioris, quàm sit sensatio. Imò in animâ rationali idem constat: sola enim materia recipit animam, & tamen nec sola nec associata recipit intellectionem, & alios actus, qui sunt imperfectiores, quàm anima. Ratio à priori est, quia effectus imperfectior potest habere formalitatem aliquam, ratione cuius exigat plures causas, quàm effectus perfectior: exempli gratiâ, quia species expressa, seu cognitio, & est vitalis, & est imago obiecti, exigit concursum animæ, & ipsius obiecti; intellectus autem (suppono distingui) licet sit perfectior specie expressa, quia tamen non est representatio obiecti, non requirit huius concursum, quapropter
- 81 solâ animâ produci potest. Et hinc fit, ut non liceat semper inferre, ex eo quòd plures causæ requiruntur, maiorem effectus esse perfectionem, neque è contrario; forma enim equi plures causas requirit, quàm materia, & tamen hæc est imperfectior: è contrario autem animus rationalis, licet perfectior quàm forma equina, non tot requirit causas. Hoc ergo posito, dico, actus vitales bruti esse imperfectiores formâ substantiali à quâ procedunt, quia tamen debent ipsam animam reddere cognoscentem, debent in illâ recipi, imò magis propriè in illâ; ei enim suum præcipuum effectum communicant, quem materia non tribuant: quo fit, materiam non esse adæquatum subiectum respectu illorum, quantumvis sufficiat sola ad sustentandam formam equi perfectiorem prædictis actibus.

- 82 Rogabis Primò, vtrum actus materiales bruti recipiantur etiam in animâ & materiâ bruti, sicut de actibus materialibus hominis diximus. Ratio dubitandi est, quia ex vna parte videtur, idem dicendum à simili hominis, aliunde verò in brutis deficit ratio ob quam eos subiectamus in animâ & materiâ hominis, scilicet, quia anima determinatur per eos actus intentionaliter, & consequenter illos debet recipere, non tamen adæquatè, quia forma materialis non potest adæquatè recipi in subiecto spiritali, ergo inadæquatè; ergo debent etiam in materiâ recipi. hæc, in-

quam, ratio deficit inforto, cuius anima, cum sit materialis, potest esse subiectum adæquatum eorum actuum, nec erit necessarium eos ponere simul in materiâ.

Propter hæc puto, eos subiectari in solâ animâ bruti: nulla enim est necessitas illos ponendi in materiâ, ut conuincit ratio facta.

Sed obijcies: Ergo actus bruti sunt magis immanentes, quàm actus materiales hominis, quod videtur absurdum. Sequela probatur, quia actus materiales hominis solùm inadæquatè recipiuntur in animâ à quâ fiunt, actus autem bruti adæquatè recipiuntur in animâ à quâ fiunt, ergo sunt magis immanentes. Hæc ratio datetiam suam probabilitatem oppositæ sententiæ, nihilominus, respondeo, concedendo, magis immanentes esse actus bruti, idque nullum abutendum continere, imò hanc maiorem immanentiam eorum nasci ex maiori eorum materialitate: magis enim materiales sunt qui adæquatè à solâ subiecto materiali dependent, quàm qui solùm partialiter à materiâ, & partialiter à spiritu. Excessus ergo maioris immanentiae compenditur per minorem dependentiam à materiâ, & si vis, etiam superexceditur. Sed res hæc est valde dubia, & qualibet pars potest probabiliter defendi: probabilior tamen reputo priorem, & magis consequentem ad nostrum modum discurrendi in alijs materijs de non multiplicandis entitatibus aut subiectis sine necessitate.

Rogabis Secundò, vtrum, casu quo distinguantur potentia, non solùm anima debeat immediatè efficere actus materiales, sed etiam recipere. Nonnulli negant, quia censent, animam sufficienter cognoscere per actus mediâtè sibi vnitos (idem est de appetitione) ergo sufficere, eos recipi in potentijs, & medijs illis in animâ recipiente in se inadæquatè eas potentias.

Ostendi suprà num. 35. vniõnem mediâtam cognitionis cum animâ, non esse sufficientem, ut anima verè cognoscat per eam cognitionem, non magis quàm vniõ mediâtam vbiatone non sufficit, res vbiatur: idem de duratione & alijs formis similibus, quæ non dant suum effectum, nisi per immediatam vniõnem, quod præcipue verum est in cognitione. neque enim ideo quis cognoscat, quòd vniatur cognoscenti, sed quia vniatur cognitioni, & per eam illi innotescat obiectum; ergo, ut anima reddatur verè sentiens, non sufficit, sensationem recipi mediâtè in ipsâ, quatenus recipitur immediatè in potentia materiali sustentatâ in animâ, sed vltèrius requiritur, immediatè eam sensationem recipi in animâ, etiamsi dentur potentia distinctæ materiales. Aduersarij autem malè in istis rebus discurrunt ex modo loquendi, & phrasi vulgari ad rem ipsam, ac si, quia homo absolute dicitur habere intellectionem, etiamsi eam non habeat nisi in animâ, inferrent, etiam materiam primam, quæ est pars hominis, verè & propriè intelligere, quæ esset valde mala consequentia. Ita do illis, ut anima dicatur habere sensationem, sufficit, si mediâtè illam habeat in potentia sibi vnita, ac non continuò poterit reddi sentiens verè & re ipsâ per eam vniõnem solùm denominatam.